

Krystyna Żuchelkowska

Współpraca przedszkola z rodzicami dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Nauczyciel i Szkoła 2 (54), 19-29

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Krystyna ŻUCHELKOWSKA
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Współpraca przedszkola z rodzicami dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Słowa kluczowe

Edukacja przedszkolna, współpraca przedszkola z rodzicami, przedszkole.

Streszczenie

Współpraca przedszkola z rodzicami dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych

W artykule pokazano, że w edukacji przedszkolnej winna być realizowana idea jedności w różnicowaniu. Oznacza to takie zorganizowanie procesu wychowawczo-dydaktycznego w przedszkolu, który zapewni realizację standardów wymagań programowych dzieciom rozwijającym się prawidłowo i ich rówieśnikom o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Ważną rolę w tym procesie odgrywa współpraca przedszkola z rodzicami, gdyż konstruktywnie wpływa na rozwój i wychowanie dziecka. Poza tym poprzez różne formy współpracy włącza rodziców w życie przedszkola, którzy pomagają nauczycielowi eliminować trudności występujące u dzieci związane ze specyfiką ich funkcjonowania zdrowotnego, poznawczo-percepcyjnego oraz z ograniczeń środowiskowych.

Key words

Kindergarten education, cooperation between the kindergarten and parents, kindergarten.

Summary

Cooperation between the kindergarten and parents of children with special educational needs

This article demonstrates that kindergarten education should implement the idea of unity in diversity. This stands for organising the educational-didactic process in kindergartens in such a way as to ensure implementation of standards of curriculum requirements with respect to children developing normally and their peers with special educational needs. Cooperation between a kindergarten and parents is of significant importance as far as the above actions are concerned. It has a constructive influence on a child's development and upbringing. Moreover, various forms of cooperation involve parents in the life of the kindergarten. Parents help teachers eliminate difficulties arising in connection with children's health and cognitive-perceptual functioning as well as environmental limitations.

Wprowadzenie

Wiek przedszkolny jest niezwykle ważnym okresem w życiu każdego człowieka, gdyż w tym czasie kilkulatek zdobywa pierwsze istotne doświadczenia i wiadomości o bliższej i dalszej rzeczywistości, wchodzi w interakcje z otoczeniem społecznym, uczy się, jak postępować należy, a jak zachowywać się nie godzi. Dzięki temu wielostronnie się rozwija i ciągle wzbogaca swoją osobowość. Ważną rolę w tym procesie odgrywa przedszkole, które stanowi uzupełnienie wychowania rodzinnego. Przedszkole umożliwia dziecku wchodzenie w interakcje społeczne inne aniżeli te, które występują w domu rodzinnym. Wywołuje też inny rodzaj napięć interpersonalnych, uczy nowych sposobów ich rozwiązywania i duży nacisk kładzie na wyrównywanie szans edukacyjnych dziecka oraz dobre przygotowanie kilkulatek do rozpoczęcia nauki w szkole i do pełnienia roli ucznia. Przedszkole też wspiera działania wychowawcze rodziny, co przejawia się w pomaganiu rodzicom poznawać możliwości rozwojowe dziecka i podejmować wczesną interwencję specjalistyczną, a także uzgadniać oddziaływania wychowawcze realizowane w różnych sytuacjach codziennego życia. Ma to istotne znaczenie w przypadku dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, a więc takich, które posiadają określone dysfunkcje, zaburzenia i deficyty rozwojowe, których rozwój nie przebiega prawidłowo. To sprawia, że dzieci te nie potrafią podołać wymaganiom podstawy programowej i programu wychowania w przedszkolu, potrzebują pomocy specjalistów i skoordynowanych oddziaływań pedagogicznych przedszkola i domu rodzinnego. Aby zapewnić dzieciom o specjalnych potrzebach edukacyjnych optymalne warunki rozwoju, konieczna jest współpraca przedszkola i rodziny. Właściwe relacje między nauczycielką i rodzicami są szansą na ustalenie wspólnego kierunku działań wychowawczych i koniecznością z uwagi na dobro dziecka i wyrównywanie jego szans edukacyjnych. Tylko skoordynowane, wspólne działania wychowawczo-dydaktyczne przedszkola i rodziców mogą poprawić funkcjonowanie dziecka w grupie rówieśniczej i w różnych sytuacjach codziennego życia oraz konstruktywnie wspierać jego rozwój. Wspieranie działań wychowawczych rodziny przez przedszkole pozwoli zmienić podejście do dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych i zwróci uwagę rodziców nie tylko na deficyty i zaburzenia rozwojowe, ale także na ich potrzeby, dążenia, marzenia i aspiracje twórcze. Dlatego też przedszkole jako środowisko instytucjonalne musi współpracować z rodzicami swoich wychowanków i stworzyć warunki do tego, by mogli oni współuczestniczyć w organizowaniu edukacji przedszkolnej swoich dzieci. Jest to ważne, gdyż od częstotliwości i rodzaju kontaktów nauczycieli i rodziców oraz relacji między nimi zależy kształt edukacji przedszkolnej i zapewnienie dzieciom o specjalnych potrzebach edukacyjnych pomocy w przezwyciężaniu trudności w nabywaniu nowych wiadomości, doświadczeń i umiejętności niezbędnych

w edukacji szkolnej oraz stwarzanie warunków do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Współpraca nauczycieli i rodziców dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Zgodnie z założeniami systemu edukacji narodowej adresatami edukacji przedszkolnej są nie tylko dzieci, ale także ich rodzice. Dlatego też rodzice winni być włączani w życie przedszkola i współuczestniczyć w organizowaniu edukacji przedszkolnej. Nie jest to zagadnienie nowe, bowiem na tę kwestię zwracali uwagę wybitni pedagodzy już w XVI wieku, a także przedstawiciele Nowego Wychowania z przełomów XIX i XX wieku. W Polsce Maria Grzegorzewska¹ w latach 30. XX wieku mówiła o konieczności współpracy placówek oświatowo-wychowawczych z domem rodzinnym dziecka i zachęcania ich do podejmowania wspólnego trudu rozwiązywania różnych problemów związanych z wychowaniem małego człowieka. Także w Polsce Ludowej oraz w okresie transformacji ustrojowej, jak również w czasach współczesnych duży nacisk kładzie się na współpracę przedszkola z rodzicami, gdyż umożliwia to w pełni zrealizować nadrzędny cel edukacji przedszkolnej, jakim jest dbanie o wielostronny rozwój małego dziecka i ciągle wzbogacanie jego osobowości.

Wincenty Okoń mówi, że współpraca jest to „...współdziałanie ze sobą jednostek lub grup ludzi wykonujących swe częściowe zadania, aby osiągnąć jakiś wspólny cel; współpraca opiera się na wzajemnym zaufaniu i lojalności oraz na podporządkowaniu się celowi, należycie uświadomionemu sobie przez wszystkie jednostki lub grupy”².

Współpraca przedszkola z rodzicami polega „...na zgodnym i dobrowolnym działaniu kilku podmiotów... działanie to ukierunkowane jest na realizację wspólnych, tożsamyh celów w dziedzinie kształcenia, wychowania, opieki, pomocy, edukacji kulturalnej; ma ona charakter dobrowolny i sprowadza się w głównej mierze do udzielania sobie przez podmioty uczestniczące wzajemnej pomocy w realizacji przyjętych wspólnych celów”³.

Współpraca przedszkola z rodzicami jest to współdziałanie tych dwóch podmiotów edukacji, ukierunkowane na realizację wytyczonych celów wychowawczo-dydaktycznych, dbanie o dobro dziecka i wzajemną pomoc w przezwyciężaniu trudności, pojawiających się na drodze do realizacji dążenia.

W zakres współpracy przedszkola z rodzicami dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych wchodzi:

- podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia warunkom w domu rodzinnym i w przedszkolu jak najlepszych warunków rozwoju oraz normalnego funkcjonowania w środowisku społecznym,

¹ M. Grzegorzewska, *Wstęp*, [w:] M. Lisowski, *Współpraca szkoły z domem*, Warszawa 1935, s. 4-5.

² W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 2001, s. 318.

³ M. Winiarski, *Współpraca w edukacji środowiskowej*, „Edukacja”, nr 1, 2005, s. 9.

- poszukiwanie takich metod oddziaływania pedagogicznego, które powstrzymają nawarstwianie się zakresu niepełnosprawności,
- podejmowanie działań związanych z wyzbyciem się uprzedzeń do dzieci z dysfunkcjami i zaburzonym rozwojem,
- oddziaływanie na postawy rodziców dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych i podnoszenie ich kultury pedagogicznej,
- współdziałanie rodziców w polepszaniu warunków pracy przedszkola.

Przedszkole w czasach współczesnych musi dołożyć starań, aby rodzice stali się jego sojusznikami we wspieraniu wielostronnego rozwoju dzieci, a także w minimalizowaniu lub eliminowaniu zaburzeń rozwojowych i rozwijaniu zdolności specjalnych u kilkulatków. Ważne jest też budzenie zainteresowania rodziców życiem przedszkola i tym wszystkim, co w nim się dzieje, umożliwiając kształtowanie postaw społecznych dzieci i wzbogacanie ich osobowości oraz rozbudzanie zainteresowań poznawczych i wyrównywanie szans edukacyjnych.

Aby przedszkole mogło skutecznie oddziaływać na dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, nauczyciel musi poznać ich warunki rozwojowo-wychowawcze w rodzinie. Jest to ważne, gdyż poszczególne rodziny różnią się między sobą wykształceniem rodziców, warunkami ekonomicznymi, sposobem oddziaływania na dzieci i zapewnienia im opieki wychowawczej, stosunkami interpersonalnymi między jej członkami, czy też poczuciem obowiązku wobec dzieci. Dlatego też poznając warunki rozwojowo-wychowawcze w rodzinie, nauczycielka zdobywa wiedzę o tym, które dzieci są kochane i otaczane miłością przez ojca i matkę, a które żyją na marginesie spraw uważanych za istotne, ważne dla ich rodziców lub pozbawione są troski, zainteresowania, będącego wynikiem lekkomyślności, czy też braku wiedzy na temat wychowania. Poznając warunki rozwojowo-wychowawcze dziecka w rodzinie nauczycielka uzyskuje odpowiedź na następujące pytania:

- W jakiej rodzinie wychowuje się dziecko?
- Kto z domowników najczęściej opiekuje się dzieckiem?
- Czy rodzina stwarza korzystne warunki do eliminowania lub minimalizowania zaburzeń rozwojowych dziecka?
- Jakie miejsce w rodzinie zajmuje dziecko, którego rozwój nie przebiega prawidłowo?
- Jakie stosunki panują między dzieckiem a jego rodzicami i rodzeństwem?
- Z kim i w jaki sposób dziecko spędza czas wolny?

Uzupełnieniem poznania warunków rozwojowo-wychowawczych jest określenie atmosfery psychicznej i wychowawczej panującej w domu rodzinnym dziecka i troski rodziców o jego sprawy. Przejawia się to w tym, że rodzice w stosunku do dziecka o zaburzonym rozwoju lub z dysfunkcją przejawiają dwa rodzaje postaw. Pierwsza jest to postawa nadmiernie akceptująca,

a druga związana z brakiem akceptacji. Rodzice przejawiający postawę nadmiernieakceptująca faworyzują dziecko, spełniają wszystkie jego życzenia i wyręczają w wykonywaniu czynności samoobsługowych. Takie działania tłumaczą tym, że dziecko w porównaniu z rówieśnikami jest słabsze pod względem fizycznym, umysłowym, emocjonalnym, społecznym i dlatego trzeba ciągle mu pomagać, bo samo sobie nie poradzi. Rodzice uważają też, że trzeba dziecko również obdarzać uwagą wartościującą zdecydowanie częściej, aniżeli tego potrzebuje. Natomiast rodzice wykazujący brak akceptacji wobec swojego dziecka mało interesują się jego problemami, okazują mu niechęć i dezaprobatę, a to hamuje działania kilkulatek, wywołuje lęk przed otaczającą rzeczywistością, brak wiary we własne siły i możliwości. Czasami jest też tak, że dzieci siebie obwiniają za to, że różnią się od innych, że są słabsze od swoich rówieśników. Tak więc poznanie warunków rozwojowo-wychowawczych dziecka w rodzinie ma wpływ na organizację procesu wychowawczo-dydaktycznego w przedszkolu i jest ważnym czynnikiem, wpływającym na prawidłową współpracę przedszkola z rodzicami kilkulatek o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Funkcje i cele przedszkola wobec rodziców dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych

W aktualnej podstawie programowej wychowania przedszkolnego mówi się o tym, że istotną rolę w wychowaniu małego dziecka odgrywa współpraca przedszkola z rodzicami, gdyż usprawnia ona działania pedagogiczne nauczycielki. Jest to związane z tym, że nauczycielka na bieżąco zapoznaje rodziców z zadaniami wychowawczo-dydaktycznymi realizowanymi w placówce przedszkolnej, informuje o sukcesach i porażkach dziecka. Pokazuje też rodzicom, jakie działania należy podejmować, by wspierać osiągnięcia, sukcesy dziecka i co robić, by łagodzić trudności, na jakie napotyka ono w różnych sytuacjach codziennego życia. Poza tym nauczycielka zachęca rodziców do włączania się w życie przedszkola i współdecydowania o tym, co w placówce się dzieje. Z tego widać, że przedszkole wobec rodziców swych wychowanków spełnia dwie funkcje. Pierwsza z nich to funkcja informacyjna związana z systematycznym informowaniem rodziców o zadaniach wychowawczo-dydaktycznych realizowanych w przedszkolu oraz o sukcesach, kłopotach rozwojowych dziecka. Z kolei druga funkcja związana jest z zachęcaniem rodziców do zainteresowania się życiem przedszkola i aktywnego włączania się w sprawy placówki i organizację procesu wychowawczo-dydaktycznego.

Na temat funkcji przedszkola wobec rodziców wypowiada się Danuta Waloszek⁴. Autorka wymienia trzy funkcje przedszkola wobec rodziców i zadania wynikające z każdej z nich. I tak w zakres funkcji związanej ze wspomaganie działań wychowawczych rodziców wchodzi następujące zadania:

⁴ D. Waloszek, *Wychowanie najmłodszego dziecka*, Zielona Góra 1996.

- systematyczne informowanie rodziców o zachowaniu, osiągnięciach i porażkach dziecka,
- zdobywanie informacji o dziecku,
- przekazywanie wiedzy pedagogicznej rodzicom.

Funkcja związana z integrowaniem zabiegów wychowawczych wyznacza takie zadania, jak:

- uzgadnianie z rodzicami działań wychowawczych realizowanych w przedszkolu i w domu rodzinnym dziecka,
- wspólne z rodzicami opracowywanie warunków zdobywania przez dziecko wiedzy o świecie i doświadczanie życia,
- uzgadnianie z rodzicami wymagań stawianych dziecku w domu rodzinnym i w przedszkolu,
- włączanie rodziców w prace na rzecz przedszkola.

Trzecia funkcja związana jest ze wspieraniem rodziców w poszukiwaniu sposobów zmiany ich relacji z dziećmi. W jej zakres wchodzi następujące zadania:

- zaznajamianie rodziców z różnymi sposobami współistnienia z dziećmi,
- informowanie rodziców o prawach dziecka i konieczności ich respektowania w domu rodzinnym i w przedszkolu,
- doradzanie rodzicom, jak postępować z dzieckiem zachowującym się niewłaściwie i łamiącym obowiązujące normy i zasady postępowania,
- zachęcanie rodziców do współpracy i podejmowania wspólnych działań z nauczycielką dla dobra dziecka.

W przekonaniu autorki tego opracowania, przedszkole wobec rodziców dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych spełnia funkcję doradczą i wspiera ich działania wychowawcze. W zakres tej funkcji wchodzi takie zadania, jak:

- pomaganie rodzicom w rozpoznawaniu braków i zaburzeń rozwojowych dziecka oraz w podjęciu wczesnej interwencji specjalistycznej,
- systematyczne informowanie rodziców o postępach, sukcesach i porażkach dziecka,
- uzgadnianie z rodzicami kierunku oddziaływania wychowawczego na dziecko w domu rodzinnym i w przedszkolu,
- doradzanie rodzicom, jak postępować z dzieckiem, którego rozwój nie przebiega prawidłowo,
- uświadamianie rodzicom, że ważną rolę w rozwoju dziecka odgrywa atmosfera wychowawcza domu rodzinnego.

Funkcje te spełnia przedszkole nie tylko wobec rodziców dzieci, których rozwój przebiega prawidłowo, ale również wobec rodziców dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Realizacja tych funkcji przyczynia się do usprawnienia działań wychowawczych rodziców, którzy świadomie dążą do elimino-

wania nieprawidłowości i deficytów rozwojowych swego dziecka. Pozwala też nauczycielce spojrzeć na przedszkole oczami rodziców i zrozumieć ich obawy i oczekiwania wobec przedszkola. Poza tym te dwa podmioty edukacji przedszkolnej /nauczycielka i rodzice/ rozumieją, że współpraca będzie owocna i przyniesie pozytywne rezultaty, gdy będzie oparta na lojalności, szczerości i wzajemnej życzliwości.

Aby współpraca przedszkola z rodzicami dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych przebiegała prawidłowo, muszą być jasno określone jej cele.

Pod pojęciem *cele współpracy przedszkola z rodzicami* rozumie się sensowne, świadome, z góry oczekiwane efekty włączania rodziców w organizację procesu wychowawczo-dydaktycznego w przedszkolu. Ważną rolę w projektowaniu działań wychowawczo-dydaktycznych w przedszkolu w odniesieniu do dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych odgrywa świadomość celów tej współpracy. Jest to związane ze złożonym charakterem działań wychowawczo-dydaktycznych, zmierzających do eliminowania nieprawidłowości w rozwoju dziecka lub minimalizowania ich skutków. Pozwala też dokonywać na bieżąco korekt tychże działań oraz kontrolować i oceniać ich skuteczność. Do podstawowych celów tej współpracy można zaliczyć:

- wymianę informacji o dziecku o specjalnych potrzebach edukacyjnych między nauczycielką a jego rodzicami,
- zaznajamianie rodziców z pracą wychowawczo-dydaktyczną przedszkola, zmierzającą do eliminowania nieprawidłowości w rozwoju dziecka,
- uświadamianie rodziców, że wyeliminowanie nieprawidłowości w rozwoju dziecka, czy też minimalizowanie ich skutków zależy od wspólnie podjętych działań realizowanych w przedszkolu i w domu rodzinnym,
- zachęcanie rodziców do podjęcia wczesnej interwencji specjalistycznej w stosunku do dziecka, którego rozwój jest zaburzony i przebiega nieharmonijnie,
- włączanie rodziców w życie placówki i usprawnianie procesu wychowawczo-dydaktycznego w przedszkolu,
- wzmacnianie więzi emocjonalnej między nauczycielką a rodzicami,
- podnoszenie kultury pedagogicznej rodziców.

Każdy z wymienionych celów jest tak samo ważny, a ich realizacja usprawni działania pedagogiczne nauczycielki. Uświadomi także rodzicom potrzeby edukacyjne dzieci o nieharmonijnym rozwoju oraz konieczność podjęcia wspólnych działań dla ich dobra i wyrównywania szans edukacyjnych w przedszkolu i w domu rodzinnym.

Formy współpracy przedszkola z rodzicami

Aby współpraca przedszkola z rodzicami przyniosła pożądane skutki musi opierać się na wspólności celu, którego osiągnięcie będzie możliwe wtedy, „...gdy nauczyciele i rodzice wykonują uzgodnione wcześniej zadania częściowe i będą odwoływać się do wartości, które preferują i którymi kierują się w różnych sytuacjach codziennego życia”⁵. Współpraca ta przybiera różne formy, do których można zaliczyć:

- kontakty indywidualne nauczycielki z rodzicami,
- „kąciki” dla rodziców,
- warsztaty dla rodziców i ich dzieci,
- zebrania ogólne,
- zebrania grupowe,
- zajęcia otwarte,
- formuła „otwartych drzwi”,
- gazetka przedszkolna,
- strony internetowe,
- rozmowy telefoniczne i SMS-y,
- poczta elektroniczna,
- rada rodziców⁶.

Spośród przedstawionego katalogu form współpracy na szczególną uwagę zasługują indywidualne kontakty nauczycielki z rodzicami dzieci o szczególnych potrzebach edukacyjnych. Jest to ważna, a zarazem najtrudniejsza forma współpracy, gdyż rodzice poprzez kontakty indywidualne oceniają nauczycielkę, jej kompetencje i cechy osobowości. Poza tym rodzice na nauczycielkę patrzą przez pryzmat własnych, często negatywnych, doświadczeń edukacyjnych, a to utrudnia porozumiewanie się i wymianę informacji o dziecku. Dlatego też nauczycielka musi starać się uspokoić emocje rodziców, by zachęcić ich do współpracy i włączyć w życie przedszkola. Niektóre badania⁷ pokazują, że systematyczne kontaktowanie się nauczycielki z rodzicami i skuteczne porozumiewanie się tych dwóch podmiotów edukacyjnych korzystnie wpływa na rozwój i wychowanie dziecka. Dzieje się tak dlatego, bo rodzice chętnie uczestniczą w rozwiązywaniu problemów dziecka w przedszkolu, aktywnie uczestniczą w różnych wydarzeniach przedszkolnych, korzystają z rad i wskazówek nauczycielki, dotyczących postępowania i oddziaływania wychowawczego na dziecko w domu rodzinnym.

Indywidualne kontakty nauczycielki z rodzicami polegają na wymianie informacji o dziecku, o nowych objawach zmian pojawiających się w jego zachowaniu i wykonywaniu określonych zadań oraz o zaplanowanych zadaniach wychowawczo-dydaktycznych. Dzielenie się informacjami o dziecku musi być

⁵ M. Bulera, K. Żuchelkowska, *Edukacja przedszkolna z partnerskim udziałem rodziców*, Toruń 2006, s. 17.

⁶ M. Bulera, K. Żuchelkowska, *Edukacja przedszkolna...*, dz. cyt.

⁷ Por. M. McKay, M. Davis, P. Fanning, *Sztuka porozumiewania się*, Gdańsk 2001.

połączone z ustaleniem ujednoczonych sposobów postępowania wychowawczego, gdyż tylko wówczas można osiągnąć sukces i wzmocnić czynniki pozytywnie wpływające na rozwój dziecka oraz wyeliminować lub minimalizować zaburzenia występujące w sferze fizycznej, umysłowej, emocjonalnej, czy społecznej kilkulatka.

Doświadczenie uczy, że rodzice interesują się funkcjonowaniem swego dziecka w przedszkolu, obserwują postępy w jego rozwoju i zachowaniu, a także podejmują określone działania, by wyeliminować zauważone braki. Korzystają przy tym ze wskazówek i rad nauczycielki, która na co dzień pracuje z dzieckiem. Pamiętać przy tym należy, że wskazówki nauczycielki muszą zawierać przykładowe sposoby prowadzenia zabaw i ćwiczeń usprawniających zaburzone funkcje.

Ważną rolę odgrywają też warsztaty dla rodziców i ich dzieci. Organizowane są dla rodziców i dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych w ramach cyklicznych bądź popołudniowych okazjonalnych spotkań. Podczas takich warsztatów rodzice zdobywają praktyczne umiejętności pracy z dzieckiem, uczą się, jak pomóc kilkulatkowi pokonać różne trudności oraz jak rozpoznawać i usprawniać zaburzone funkcje. Z kolei warsztaty te uczą dziecko bycia aktywnym, pokonywać lęki i nieśmiałość, a także poznawać piękno otaczającego świata. Dzięki uczestnictwu w warsztatach pogłębia się wzajemne zrozumienie między dzieckiem a rodzicami, którzy współuczestniczą w jego przeżyciach i potrafią pomóc w trudnych dla kilkulatka momentach życiowych. Tematykę warsztatów dostosowuje się do potrzeb dzieci i ich rodziców oraz do możliwości zorganizowania ich w przedszkolu.

Cenne są także zebrania ogólne i grupowe, na których omawia się sprawy związane z organizacją pracy wychowawczo-dydaktycznej w przedszkolu i w poszczególnych grupach. Podczas tych zebrań omawiane są też kwestie dotyczące stworzenia jak najlepszych warunków do wyrównywania szans edukacyjnych tych przedszkolaków, których rozwój z różnych przyczyn przebiega nieharmonijnie. Zebrania te mają też tę zaletę, że podnoszą kulturę pedagogiczną rodziców, uczą ich tolerancji, szacunku, życzliwości w stosunku do kilkulatków o nieharmonijnym rozwoju i do ich rodziców. Kształtują też pozytywne postawy rodziców i ich dzieci do innych rówieśników, co w czasach współczesnych jest niezbędne do konstruktywnego współlistnienia jednostek i grup społecznych.

Stosując różne formy współpracy, wskazane jest opracowanie zbioru zasad postępowania, który będzie obowiązywał nauczycielkę w kontaktach z rodzicami dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Oto przykładowy zbiór takich zasad.

1. W kontaktach z rodzicami pamiętaj o tym, że otrzymałaś staranne specjalistyczne wykształcenie i znasz się na pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym.

2. Nie okazuj rodzicom wyższości.
3. Bądź wobec rodziców uprzejma i traktuj ich z szacunkiem.
4. Stwarzaj rodzicom okazje do dzielenia się swoimi pomysłami i zmartwieniami.
5. Przygotuj się do indywidualnego kontaktu i rozmowy z rodzicami.
6. Ustal zasady porozumiewania się z rodzicami swoich wychowanków.
7. Podczas indywidualnych rozmów z rodzicami podkreślaj zalety i sukcesy dziecka, a dopiero później mów o jego problemach w przedszkolu.
8. Rozmawiając z rodzicami nie porównuj ich dziecka z rówieśnikami z przedszkola lub z innymi dziećmi.
9. Zachęcaj rodziców do wspólnego rozwiązywania trudnych problemów związanych z wychowaniem i kształceniem ich dziecka.
10. Zachowuj się kulturalnie i taktownie z stosunku do rodziców swoich wychowanków.

Reasumując ten fragment rozważań należy stwierdzić, że współpraca przedszkola z rodzicami, a głównie z rodzicami dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych wymaga od nauczycielki nie tylko odpowiednich kompetencji, ale także zaproponowania właściwych form współdziałania oraz wyraźnego ustalenia obowiązujących zasad i konsekwentne ich przestrzeganie.

Zakończenie

W momencie przekroczenia przez dziecko progu przedszkola rodzice i nauczyciele stają się partnerami. Podejmują wspólnie szereg działań, związanych z dbaniem o wielostronny rozwój dziecka i ciągłe wzbogacanie jego osobowości. Konieczność osiągnięcia wspólnego celu wymaga od tych dwóch podmiotów edukacji przedszkolnej również dialogu wychowawczego, który pozwala na przekazywanie i wymianę informacji o dziecku. Dialog między podmiotami edukacji przedszkolnej, a więc między nauczycielką a rodzicami musi przebiegać w atmosferze wolności, życzliwości, szacunku i tolerancji oraz wynikać z chęci rozmowy o dziecku, jego dążeniach, potrzebach, możliwościach i trudnościach, na jakie kilkulatek napotyka w przedszkolu i w domu rodzinnym.

Przedszkole spełnia wobec rodziców swoich wychowanków różne funkcje, a także inicjuje i nawiązuje z nimi kontakty interpersonalne oraz proponuje różne formy współpracy. Z kolei rodzice, a głównie rodzice dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych mają określone oczekiwania wobec przedszkola. Oceniają proponowane formy współpracy i wysuwają swoje propozycje, a także włączają się w działania edukacyjne placówki, by jak najlepiej pomóc swoim dzieciom i budować pomost między domem rodzinnym a przedszkolem. Tak więc współpraca przedszkola z rodzicami w dużej mierze decyduje o kształcie edukacji przedszkolnej i o jakości pracy placówki. Poza tym dla prawidłowego kształtowania współpracy przedszkola z rodzicami dzieci o specjalnych

potrzebach edukacyjnych niezbędny jest klimat serdeczności, zrozumienia i wzajemnego zaufania. Za wytworzenie tego klimatu odpowiedzialna jest nauczycielka, która musi pamiętać o tym, że wszystkie podejmowane działania muszą uwzględniać dobro małego dziecka. Z kolei rodzice jako partnerzy edukacji przedszkolnej mają określone prawa i stosowne kompetencje związane z wychowywaniem dziecka. Dzięki temu te dwa podmioty edukacji przedszkolnej będą podejmować słuszne decyzje i dokonywać mądrych wyborów oraz korzystnie wpływać na jakość życia dziecka w przedszkolu i w domu rodzinnym.

Bibliografia

- Bulera M., Żuchelkowska K., *Edukacja przedszkolna z partnerskim udziałem rodziców*, Toruń 2006.
- Christopher C.J., *Nauczyciel – rodzic. Skuteczne porozumiewanie się*, Gdańsk 2004.
- Klim-Klimaszewska A., *Witamy w przedszkolu*, Warszawa 2010.
- Maszke A.W., *Współpraca i partnerstwo rodziców i nauczycieli*, [w:] A. Karpińska (red.), *Kreatorzy edukacyjnego dialogu*, Białystok 2002.
- Mendel M., *Rodzice i nauczyciele jako sprzymierzeńcy*, Gdańsk 2007.